

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**Саопштење поводом објављивања Годишњег извештаја о
стабилности финансијског система у 2020.**

Објављен Годишњи извештај о стабилности финансијског система у 2020.

Годишњи извештај о стабилности финансијског система објављује се ради информисања јавности о стању и ризицима у финансијском систему, као и да правовремено укаже на потенцијалне системске ризике. У овом извештају приказани су кључни системски ризици и кретања у домаћем и међународном окружењу, регулаторне мере које се предузимају ради њиховог ублажавања или отклањања, али и спречавања њиховог настанка. Поред тога, приказана су кретања у банкарском и небанкарском сектору, као и кретања различитих сегмената финансијског тржишта. У великом броју стручних осврта у Извештају се посебно анализирају најактуелније теме на глобалном и домаћем нивоу из домена финансијске стабилности и макропруденцијалне политике.

Пандемија вируса корона током 2020. године узроковала је снажну контракцију глобалне економске активности. Како би се умањили негативни ефекти пандемије, владе и водеће централне банке реаговале су ублажавањем својих монетарних политика и применом различитих конвенционалних и неконвенционалних мера. Раст у зони евра, с којом Република Србија има најзначајније финансијске и трговинске везе, успорен је у 2020. у поређењу с 2019. Крајем 2020. године вести о напретку у развоју и доступности вакцина допринеле су расту оптимизма инвеститора, што је утицало на то да се пројекције глобалног привредног раста за ову годину коригују навише, али је неизвесност и даље присутна у погледу тока пандемије, делом и због појаве нових сојева вируса.

✓ Макроекономска стабилност очувана и ојачана упркос изазовима проузрокованим пандемијом

У условима глобалне неизвесности проузроковане пандемијом, економска активност у Републици Србији у 2020. смањена је за само 1,0%, што је био један од најбољих резултата у Европи. Захваљујући успешно спроведеној фискалној консолидацији, започетим структурним реформама и побољшању инвестиционог амбијента у претходним годинама, створена је основа за убрзање привредног раста у средњем року. Поред тога, добри макроекономски фундаменти и предузете обимне мере монетарне и фискалне политике омогућили су да Република Србија боље преброди кризу изазвану вирусом корона од већине европских земаља. И у условима пандемије, прилив страних

директних инвестиција у Србију остао је релативно висок. У 2020. достигао је бруто прилив од 3,0 милијарди евра и био је највиши у региону. Тиме је шесту годину заредом дефицит текућег рачуна у потпуности био покривен страним директним инвестицијама – покриће од 146,5% на крају 2020. године.

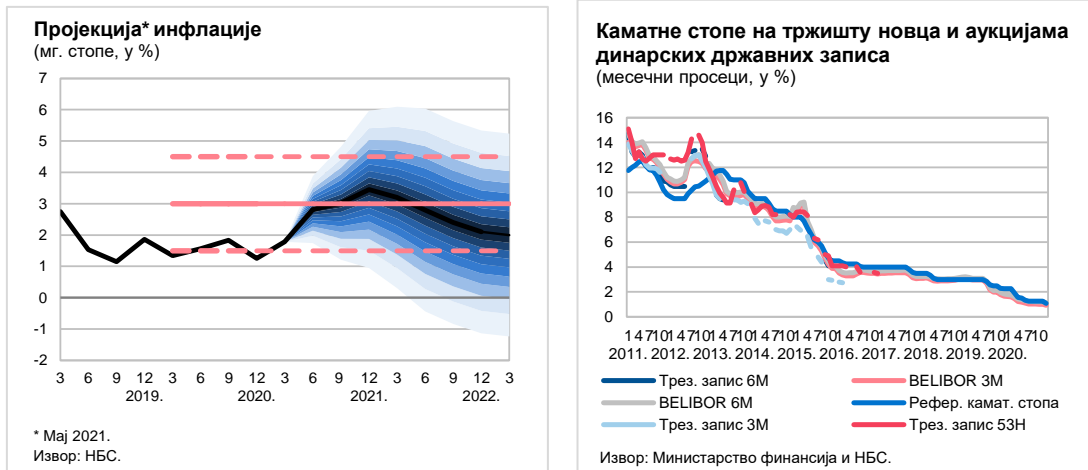

Постигнута макроекономска и фискална стабилност и правовременост мера монетарне и фискалне политике потврђене су задржаним кредитним рејтингом током 2020. од стране агенција *Fitch* и *Standard & Poor's*, упркос глобалној кризи изазваној пандемијом. Поред тога, у 2021. агенција *Moody's* повећала је кредитни рејтинг Србије на Ба2, уз стабилне изгледе, док су агенције *Fitch* и *Standard & Poor's* задржале кредитни рејтинг Србије на нивоу од ББ+, што је на корак од инвестиционог рејтинга.

Захваљујући очувању ценовне и финансијске стабилности и уређеним јавним финансијама у претходним годинама, Србија је кризу изазвану вирусом корона дочекала спремнија и била је у позицији да обимним пакетом мера монетарне и фискалне политике економске последице сведе на минимум и сачува радна места. То је допринело да услови финансирања привреде и грађана остану повољни, уз раст њиховог расположивог дохотка. Већ у првом тромесечју ове године Србија је достигла преткризни ниво економске активности. Реални раст бруто домаћег производа Србије у првом тромесечју 2021. године, у односу на исти период претходне године, износио је 1,7% и био је изнад прелиминарне процене (1,2% међугодишње). Народна банка Србије процењује да ће раст бруто домаћег производа ове године износити 6%, али у случају наставка реализације инфраструктурних пројеката и даљег привлачења страних директних инвестиција може се очекивати да стопа буде и виша од 6%. Томе ће додатно допринети и трећи пакет мера помоћи привреди и грађанима у току ове године.

✓ *Инфлација одржана на ниском и стабилном нивоу, уз усидрена инфлациона очекивања финансијског сектора и привреде*

Инфлација је током 2020. године остала ниска и стабилна и у просеку је износила 1,6%. Важан фактор ниске и стабилне инфлације била је и остала обезбеђена релативна стабилност девизног курса динара према еврџу током свих претходних година. На ниске инфлаторне притиске указују и инфлациона очекивања финансијског сектора и привреде и за годину и за две године унапред, која су чврсто усидрена и крећу се и даље испод централне вредности циља за инфлацију. У 2020. Народна банка Србије је наставила са опрезним вођењем монетарне политике и у четири наврата донела је одлуку о снижењу референтне каматне стопе, за укупно 1,25 процентних поена. На крају 2020. стопа је износила 1,00%, што је њен досадашњи најнижи ниво у режиму циљања инфлације. На одлуке о ублажавању монетарне политике првенствено је утицало настојање Народне банке Србије да пружи додатну подршку домаћој привреди и становништву, имајући у виду размере кризе у свету изазване пандемијом вируса корона, погоршање епидемиолошке ситуације и успоравање привредног опоравка на глобалном нивоу, посебно у Европи.

Смањењем референтне каматне стопе Народна банка Србије је допринела очувању домаће кредитне активности, која је, уз подршку експанзивне монетарне политике и кредита из гарантне шеме, чак и у условима кризе изазване пандемијом вируса корона, остварила скоро двоцифрени раст (9,9% међугодишње у децембру 2020). Снижење референтне каматне стопе пренело се и на каматне стопе на међубанкарском тржишту новца. Поред тога, током 2020. два пута је сужен коридор основних каматних стопа у односу на референтну каматну стопу, у марту и у децембру.

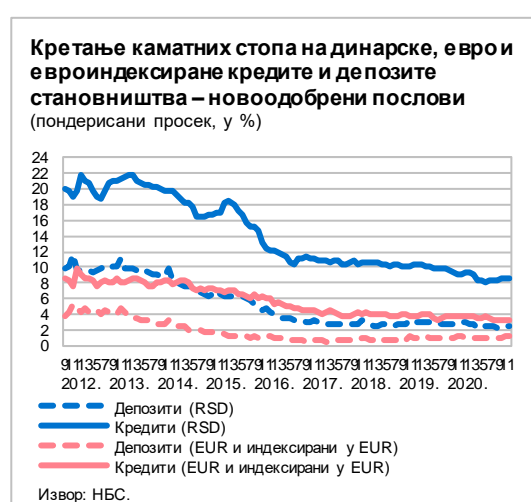
✓ *Координацијом фискалне и монетарне политике успешно одговорено на изазове које је поставила пандемија вируса корона*

Услед обимног пакета економских мера за ублажавање негативних последица пандемије, у 2020. остварен је фискални дефицит у износу 8,1% бруто домаћег производа. Тренд смањења учешћа јавног дуга у бруто домаћем производу привремено је заустављен у 2020. Учешће дуга централне државе у бруто домаћем производу на крају 2020. износило је 57,4%, што је за 5,4 процентна поена више него на крају 2019. Ипак, то повећање било је међу најмањима у Европи. Већ у 2021. поменуто учешће је поново наставило да опада, тако да је јавни дуг централне државе у мају 2021. износио 55,6% бруто домаћег производа. Валутна структура јавног дуга знатно је побољшана, будући да је учешће динарског дела дуга повећано за 2,8 процентних поена, а да је учешће јавног дуга у америчким доларима мање за чак 6,9 процентних поена него претходне године. Знатно смањење јавног дуга у америчким доларима резултат је превремене отплате дела скупих доларских еврообвезница емитованих 2011, као и извршене прве трансакције заштите од девизног ризика путем своп трансакције, чиме су замењене обавезе по основу еврообвезнице из долара у евро.

Постигнути резултати економске политике потврђени су и у фебруару 2021, када је саопштено да ће динарске обвезнице Републике Србије ући у индекс *J.P. Morgan*-а државних обвезница земаља у развоју у локалној валути, што је и остварено у јуну 2021. Укључивање државних обвезница у поменути реномирани индекс резултат је јачања макроекономског окружења у Србији и вишегодишњег залагања на пољу развоја домаћег финансијског тржишта. Одбор извршних директора Међународног монетарног фонда донео је одлуку о успешном завршетку последњег разматрања резултата економског програма подржаног Инструментом за координацију политике Републике Србије у јануару 2021. и оценио је да је током целог трајања програма његово спровођење било успешно, као и да су донете мере и обиман фискални пакет имали важну улогу у подршци домаћој економији и брзом санирању последица пандемије вируса корона. У јуну 2021. Одбор извршних директора Међународног монетарног фонда закључио је редовне консултације с Републиком Србијом по члану IV Статута ове међународне финансијске организације и одобрио нови програм сарадње уз подршку Инструмента за координацију политике, на рок од тридесет месеци, који је, као и претходни, саветодавног карактера и не предвиђа коришћење финансијских средстава.

✓ Упркос изазовима, очуван тренд профитабилног пословања привредних субјеката и настављена позитивна кретања у сектору становништва

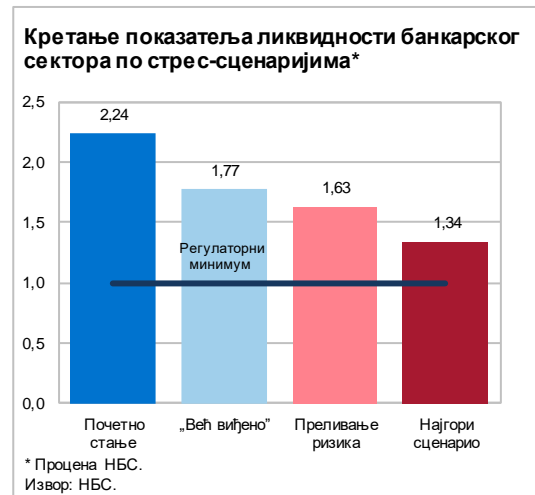
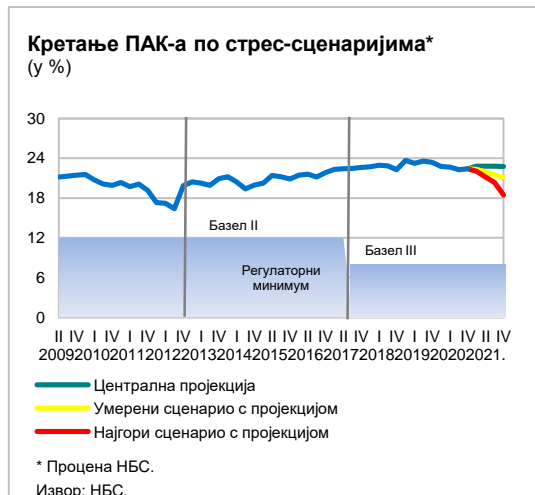
У условима спроведених економских мера за подршку привреди, привредна друштва су током 2020. године, и поред отежаних услова пословања услед пандемије, забележила повећање броја запослених, што је праћено растом профитабилности. Ублажавање монетарне политике, одобравање кредита из гарантне шеме, ниске каматне стопе на тржишту новца у зони евра, као и друге мере подршке Народне банке Србије, допринели су расту кредитне активности привреде.

Упркос ванредним условима на тржишту рада услед пандемије изазване ширењем вируса корона, стапа незапослености је само незнатно повећана у односу на претходну годину. По искључењу ефеката промене курса, укупни кредити сектору становништва у 2020. били су за 11,4% виши него у 2019, а највише су одобравани готовински и стамбени кредити. Народна банка Србије донела је низ мера којима је становништву олакшала измиривање постојећих обавеза и приступ изворима финансирања. Као и претходних година, динарска штедња бележи раст, што указује на то да континуирано јача поверење грађана у домаћу валуту. Динарска штедња становништва је на крају 2020. године износила 92,5 милијарди динара, што је за 13,5 милијарди динара више него на крају претходне године.

✓ *Банкарски сектор у Србији стабилан, капитализован и ликвидан и доприноси стабилности целокупног финансијског система*

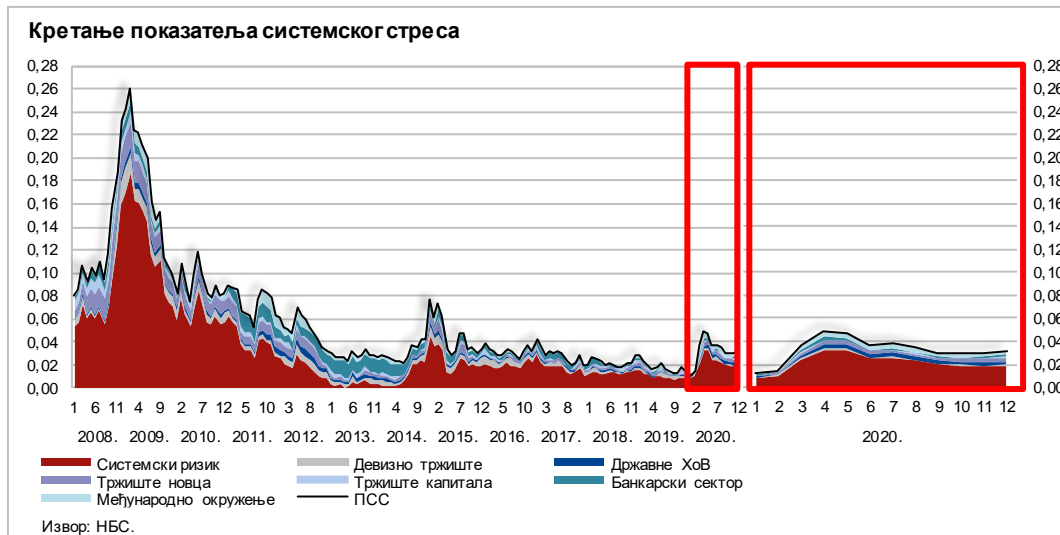
Чак и током пандемије вируса корона, банкарски сектор Србије, који чини преко 90% активе финансијског сектора, био је стабилан захваљујући адекватној капитализованости, високој ликвидности и профитабилности. Током целе 2020. године, показатељи адекватности капитала и ликвидности банкарског сектора били су знатно изнад прописаних минимума. Остварена профитабилност банкарског сектора на крају године резултирала је приносом на активу у износу од 1,1% и приносом на капитал од 6,5%. Поред тога, резултати макропруденцијалних стрес-тестова потврђују да банкарски сектор у целини остаје високо отпоран чак и на најснажније шокове, као и да располаже довољним капацитетом за апсорбовање последица ризика којима би могао бити изложен.

Раст кредитне активности, системско решавање питања проблематичних кредита, као и мере за смањивање негативних ефеката пандемије вируса корона, допринели су томе да учешће проблематичних кредита у укупним кредитима настави да опада, тако да је на крају 2020. године износило 3,7% и снижено је међугодишње за 0,4 процентна поена и за чак 18,5 процентних поена у односу на август 2015. године, када је донета Стратегија за решавање проблематичних кредита.

На основу композитног показатеља системског стреса и других показатеља финансијског здравља оцењена је укупна финансијска стабилност. Показатељ системског стреса указује на раст системског ризика услед негативних утицаја пандемије вируса корона на финансијска тржишта у првој половини 2020. године.

Након тога следи смањење и стабилизовање нивоа системског ризика, чему су допринеле спроведене мере фискалне, монетарне и макропруденцијалне политике, које су деловале у правцу јачања стабилности финансијског система Републике Србије.

✓ *Мере Народне банке Србије за смањивање негативних ефеката пандемије вируса корона – правремене и свеобухватне*

Народна банка Србије била је једна од првих централних банака у Европи која је на кризу изазвану пандемијом вируса корона одговорила низом конкретних мера ради обезбеђивања подршке домаћој привреди и грађанима. Одговор Народне банке Србије био је правремен и свеобухватан.

Омогућено је да домаћи финансијски сектор добије додатну динарску и девизну ликвидност како би несметано могао да настави кредитирање домаће привреде и грађана путем директних репо операција, своп аукција и билатералне куповине динарских државних обвезница од банака. Такође, успостављена је и превентивна репо линија са Европском централном банком, путем које би се, у случају потребе, домаћем финансијском систему могла обезбедити додатна ликвидност у еврима, али ова линија до сада није коришћена. Заједно са ефектима мораторијума за привреду и становништво у отплати обавеза по основу кредита и финансијског лизинга и уведеним стимулативним мерама у оквиру гарантне шеме за динарско кредитирање микропредузећа, малих и средњих предузећа и предузетника, ово је омогућило наставак раста кредитне активности и опоравак наше привреде од последица кризе изазване пандемијом вируса корона.

Ради подршке расту грађевинске индустрије и лакшег приступа стамбеним кредитима, смањено је и обавезно учешће за куповину прве стамбене непокретности. Такође, смањен је и минимални степен изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима банака. Поред тога, продужен је и рок отплате стамбених кредита и осталих кредита одобрених становништву.

Захваљујући одговорном вођењу економске политике у претходном периоду и координираним и правовременим мерама Владе Републике Србије и Народне банке Србије, Србија је успела да избегне озбиљније последице по економију и да очува пуну макроекономску и финансијску стабилност.